

УДК 342.72/.73(477)

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.3702447>

О.І. ЗОЗУЛЯ,

доцент кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін
Харківського національного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент, м. Харків, Україна;
e-mail: oizozulia@gmail.com;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5428-4622>

ГРОМАДЯНСЬКІ ТА ПОЛІТИЧНІ ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ЗАПОБІГАННЯ ПОШИРЕННЮ COVID-19 В УКРАЇНІ

O.I. ZOZULIA,

Ass. Professor, Chair of Fundamental and Law Disciplines,
Kharkiv National University of Internal Affairs, Doctor of Law,
Associate Professor, Kharkiv, Ukraine; e-mail: oizozulia@gmail.com;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5428-4622>

CIVIL AND POLITICAL HUMAN RIGHTS IN THE CONDITIONS OF PREVENTING THE SPREAD OF COVID-19 IN UKRAINE

Постановка проблеми. Запроваджений для запобігання поширенню COVID-19 в Україні комплекс протиепідемічних заходів втілюється у різних формах обмеження реалізації громадянських, політичних та інших прав людини, що виявляє необхідність аналізу конституційності, обґрунтованості та сумірності таких обмежень і пошуку оптимального балансу між дотриманням основних прав людини та охороною здоров'я нації. **Метою** роботи є поглиблений аналіз теоретичних положень та правових засад встановлення і здійснення гарантій та обмежень громадянських і політичних прав людини в умовах запобігання поширенню COVID-19 в Україні, характеристика сутності, переваг і недоліків запроваджених у зв'язку із цим протиепідемічних заходів, а також обґрунтування напрямків удосконалення гарантій та обмежень основних прав людини під час пандемії COVID-19. **Методи.** Для вирішення задач дослідження використані діалектичний, формально-юридичний, порівняльно-правовий, системно-структурний, логіко-семантичний та інші методи наукового пізнання. **Результат.** Встановлено, що практика встановлення урядом та місцевими органами публічної влади за неоголошеного надзвичайного стану для запобігання поширенню COVID-19 обмежень низки громадянських і політичних прав людини є недостатньо узгодженою та послідовною, в окремих випадках не відповідає конституційному порядку обмежень прав людини, виявляє недостатню обґрунтованість і відповідність деяких обмежень прав людини інтересам охорони здоров'я нації, допускає певну дискримінаційність. Гарантії громадянських і політичних прав людини, встановлені в умовах запобігання поширенню COVID-19 в Україні, здебільшого мають поодинокий і безсистемний характер. На дотриманні даних прав людини позначаються й недоліки юридичної техніки правових актів щодо запобігання поширенню COVID-19, несвоєчасність встановлення та оновлення протиепідемічних заходів, відсутність або несвоєчасність закріплення порядку їх реалізації, значні прогалини та колізії у формулюванні таких заходів. **Висновки.** Обґрунтовано, що встановлення та реалізація в рамках запобігання поширенню COVID-19 обмежень основних прав людини у демократичній, соціальній, правовій державі мають відповідати критеріям правомірності (конституційності), обґрунтованості (реальними протиепідемічними цілями), пропорційності (переважання інтересів охорони здоров'я нації перед правами людини) та тимчасовості. Забезпечення балансу між інтересами охорони здоров'я нації та дотриманням громадянських і політичних прав людини потребує встановлення додаткових дієвих гарантій їх реалізації в умовах пандемії COVID-19 та запровадження заходів із запобігання її поширенню. Це актуалізує розгорнуте врегулювання обмежень та гарантій реалізації громадянських і політичних прав людини в умовах пандемії COVID-19 у профільному Законі України "Про запобігання поширенню COVID-19 в Україні", положення якого найбільш всебічно та послідовно доцільно реалізовувати в рамках правового режиму надзвичайного стану.

Ключові слова: COVID-19; карантин; обмеження; гарантії; права людини; свобода пересування; право на свободу; право на мирні зібрання; свобода свідомості; право на приватність

Problem statement. The set of anti-epidemic measures introduced to prevent the spread of COVID-19 in Ukraine is embodied in various forms of restricting the exercise of civil, political and other human rights, which reveals the need to analyze the constitutionality, validity, and proportionality of such restrictions and to search the optimal balance between respect for fundamental human rights and health care of the nation. The **purpose** of the work is an in-depth analysis of theoretical basis and legal foundations of establishing and implementing guarantees and restrictions on civil and political human rights in terms of preventing the spread of COVID-19 in Ukraine, a characterization the nature, advantages, and disadvantages of anti-epidemic measures introduced in this connection, as well as substantiation of the directions of improving guarantees and restrictions of fundamental human rights during the COVID-19 pandemic. **Methods.** Dialectical, formal-legal, comparative-legal, system-structural, logical-semantic, and other methods of scientific cognition are used to solve the research problems. **Results.** It has been established that the practice of establishing restrictions on a number of civil and political human rights by the government and local authorities during an undeclared state of emergency to prevent the spread of COVID-19 is insufficiently coherent and consistent, in some cases does not comply with the constitutional order of restrictions on human rights, shows insufficient justification and compliance of some restrictions of human rights with the interests of the nation's health, allows some discrimination. Guarantees of civil and political human rights, established in the context of preventing the spread of COVID-19 in Ukraine, are mostly isolated and unsystematic. Observance of these human rights is also affected by the shortcomings of the legal technique of legal acts to prevent the spread of COVID-19, the untimely establishment and renewal of anti-epidemic measures, the absence or lateness of consolidation of the order of their implementation, significant gaps and conflicts in the formulation of such measures. **Conclusions.** It is substantiated that the establishment and implementation of restrictions of fundamental human rights in a democratic, social, legal state in order to prevent the spread of COVID-19 must meet the criteria of legitimacy (constitutionality), reasonableness (of real anti-epidemic goals), proportionality (predominance of national health interests over human rights) and temporality. Ensuring a balance between the health of the nation and the observance of civil and political human rights requires the establishment of additional effective guarantees for their implementation in the context of the COVID-19 pandemic and the introduced measures for prevention of its spread. This actualizes the detailed regulation of restrictions and guarantees for the realization of civil and political human rights in the context of the COVID-19 pandemic in the relevant Law of Ukraine "On Prevention of the Spread of COVID-19 in Ukraine", the provisions of which are most comprehensively and consistently advisable to implement within the legal state of emergency.

Key words: COVID-19; quarantine; restrictions; guarantees; human rights; freedom of movement; the right to liberty; the right to peaceful assembly; freedom of conscience; the right to privacy

Постановка проблеми

Сьогодні перед Україною, як і будь-якою іншою державою, стоїть складна й відповідальна задача запобігання поширенню коронавірусної хвороби COVID-19, що об'єктивно потребує вжиття комплексу протиепідемічних (організаційних, медико-санітарних, адміністративних та інших) заходів для профілактики поширення COVID-19, локалізації та ліквідації даної епідемії. При цьому, в значній мірі такі заходи втілюються у різних формах обмеження реалізації громадянських, політичних та інших прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, а також у покладенні на них додаткових обов'язків. Адже, як слушно відзначає генеральний секретар ООН Антоніу Гутерреш (António Guterres, 2020), пандемія COVID-19 є кризою охорони здоров'я, економічною та соціальною кризою, яка швидко стає кризою прав людини [1]. А відтак, в контексті забезпечення не лише дієвості, але й правомірності застосовуваних протиепідемічних заходів нами й вбачаються актуальними питання дотримання конституційних прав людини в умовах запобігання поши-

ренню COVID-19 в Україні.

Зазначимо, що теоретичні та нормативно-правові засади реалізації прав людини в умовах захисту населення від епідемічних хвороб раніше вже розглядались у науковій літературі. Зокрема Н.О. Васюк досліджував роль і повноваження місцевих органів публічної влади щодо забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення [2]; І.Я. Сенюта – особливості законодавчого забезпечення в Україні права людини на охорону здоров'я [3]; О.М. Ситніченко – правові засади забезпечення правоохоронними органами санітарного та епідемічного благополуччя населення [4]; З.С. Черненко – конституційне регулювання права на охорону здоров'я у країнах Європейського Союзу [5]. У той же час означені наукові роботи стосуються здебільшого лише загальних питань захисту населення від епідемічних хвороб, не враховуючи сучасне правове регулювання та практику запобігання поширенню COVID-19 в Україні. А проблематика реалізації основних прав людини в умовах запобігання поширенню COVID-19 ще не дістала належного висвітлення у вітчизняній і

зарубіжній науковій літературі з огляду на порівняно нещодавнє виникнення та все ще триваючий перебіг даної пандемії, а також постійний перегляд Україною та іншими державами запроваджуваних протиепідемічних заходів.

Щодо проблем дотримання та обмеження основних прав людини в умовах запобігання поширенню COVID-19, то Джозеф Дж. Амон (Joseph J. Amon, 2020) досліджував питання запобігання поширенню COVID-19 серед ув'язнених в контексті забезпечення їх права на медичну допомогу [6]; Рооїн Хабібі, Джан Лука Бурчі, Тана С де Кампос та інші (Roojin Habibi, Gian Luca Burci, Thana S de Campos etc, 2020) – особливості застосування Міжнародних медико-санітарних правил 2005 р. під час спалаху COVID-19 [7]; Джон Коен, Кай Купфершміт (Jon Cohen, Kai Kupferschmidt, 2020) – основні заходи, які здійснюються різними країнами для запобігання поширенню COVID-19 [8]; Кассандра Еммонс (Cassandra Emmons, 2020) – міжнародно-правові гарантії прав людини під час надзвичайних ситуацій, у тому числі питання відступу від прав людини в умовах запобігання поширенню COVID-19 [9], тощо.

Загалом забезпечення належної реалізації основних прав людини під час пандемії COVID-19 потребує більш поглибленого аналізу теоретичних положень та правових засад встановлення і здійснення гарантій та обмежень громадянських і політичних прав людини в умовах запобігання поширенню COVID-19 в Україні, характеристики сутності, переваг і недоліків запроваджених у зв'язку із цим протиепідемічних заходів, а також обґрунтування напрямків удосконалення таких гарантій та обмежень, що і є метою статті. Її новизна полягає у сформульованих напрямках удосконалення гарантій та обмежень громадянських і політичних прав людини в умовах запобігання поширенню COVID-19 в Україні на основі комплексного узагальнення обґрунтованості, сумірності та правомірності встановлених протиепідемічних заходів. Завданнями статті є аналіз і характеристика сучасних правових засад, проблем і заходів оптимізації обмежень та гарантій прав людини в умовах запобігання поширенню COVID-19 в Україні, зокрема прав на свободу пересування, на свободу та особисту недоторканність, на мирні зібрання, на свободу світогляду і віросповідання, на приватність, на судовий захист та інших. Соціальні, економічні та культурні права людини, що також зазнають обмеження та потребують додаткових гарантій в умовах запоби-

гання поширенню COVID-19, будуть розглянуті нами в окремому дослідженні.

Емпіричну базу даного дослідження складають наукові праці, правові акти, законопроектна та правозастосовна практика станом на 11.05.2020 р.

Правові засади обмеження прав людини в умовах запобігання поширенню COVID-19

Перш за все, відзначимо, що основні профілактичні та протиепідемічні заходи були запроваджені Постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 р. № 211 [10], що неодноразово змінювалась з метою посилення встановлених нею обмежень. Так, ключовими заходами карантину, які тією чи іншою мірою ускладнюють реалізацію конституційних прав і свобод людини і громадянина, була заборона переміщення групою більше двох осіб, відвідування парків і зон відпочинку, перебування малолітніх в громадських місцях без супроводу, проведення всіх масових заходів тощо. При цьому, Постановою Кабінету Міністрів України від 04.05.2020 р. № 343 [11] передбачалось деяке послаблення низки раніше встановлених карантинно-обмежувальних заходів, у тому числі скасовано заборону відвідування парків, скверів, зон відпочинку, лісопаркових та прибережних зон, спортивних та дитячих майданчиків. Водночас вказане не знімає потребу належної правової оцінки правомірності, обґрунтованості та пропорційності даних протиепідемічних заходів, діючих протягом 04.04–10.05.2020 р., їх впливу на реалізацію прав людини в умовах запобігання поширенню COVID-19.

Згідно ст.29 Закону України від 06.04.2000 р. № 1645–III [12], рішенням про запровадження карантину можуть встановлюватись "тимчасові обмеження прав фізичних і юридичних осіб та додаткові обов'язки, що покладаються на них", а Законом України від 30.03.2020 р. № 540–IX [13] прямо була передбачена можливість запровадження в рамках запобігання поширенню COVID-19 обмежувальних протиепідемічних заходів щодо фізичних осіб. Конкретні види та межі подібних обмежень законодавчо майже не регламентуються й самостійно визначаються Кабінетом Міністрів України, що не передбачає дієвих гарантій обґрунтованості та сумірності запроваджуваних обмежень реальним потребам запобігання поширенню інфекційних хвороб. При цьому, беручи до уваги Рішення Європейського Суду з прав людини у справі "Ірландія проти Сполученого Королівства" (від 18.01.1978

р., Серія А, № 25, п.207), держави де-факто мають значну свободу розсуду для визначення заходів, необхідних для подолання надзвичайної ситуації.

Разом із тим, як наголошується в Інструментарії Ради Європи щодо дотримання демократії, верховенства права та прав людини під час пандемії COVID-19 від 07.04.2020 р. № SG/Inf(2020)11 [14], законодавство щодо протидії COVID-19, у тому числі надзвичайні укази органів виконавчої влади, повинно відповідати конституції та міжнародним стандартам. Відтак, вищевказану норму Закону України від 06.04.2000 р. № 1645–III слід розглядати у системному зв'язку з положеннями ст.64 Конституції України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [15], за якими конституційні права і свободи людини і громадянина можуть бути обмежені лише у випадках, передбачених Конституцією України, зокрема в умовах воєнного або надзвичайного стану. Таким чином, підзаконне рішення уряду про встановлення карантину за відсутності оголошеного надзвичайного стану може стосуватись тимчасового обмеження не конституційних, а виключно інших прав людини. Вказані норми ст.29 Закону України від 06.04.2000 р. № 1645–III формально не є неконституційними (як це, наприклад, стверджує Харківська правозахисна група [16]), проте їх надто загальне формулювання допускає встановлення урядом будь-яких карантинних заходів, зокрема й тих, які фактично неправомірно обмежуватимуть конституційні права людини.

Зазначимо, що згідно ст.64 Конституції України [15] та положень Закону України від 16.03.2000 р. № 1550–III [17], встановлення режиму надзвичайного стану дозволило би не тільки у конституційний спосіб обмежувати відповідні фундаментальні права людини, але й вжити низку інших ефективних заходів з метою запобігання поширенню COVID-19 в Україні. Натомість реально запроваджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25.03.2020 р. № 338-р [18] на території України режим надзвичайної ситуації згідно Кодексу цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403–VI [19] може передбачати не обмеження прав людини (тим більше конституційних), а лише скоординовані дії суб'єктів забезпечення цивільного захисту з припинення даної медико-біологічної надзвичайної ситуації та ліквідації її наслідків. У зв'язку із цим, також дискусійною постає правомірність встановлення місцевими органами влади власних (прямо не передбачених зако-

ном чи рішенням уряду) обмежень конституційних прав людини, наприклад, заборони відвідування громадянами кладовищ і місць окремих поховань [20; 21], що обмежує свободу їх пересування.

З іншого боку, конституційні права людини можуть суттєво обмежуватись відповідними заходами запобігання поширенню COVID-19 не лише в рамках надзвичайного чи воєнного стану (як помилково відзначається Центром політико-правових реформ [22]). Так, формулювання окремих конституційних прав людини допускає додаткові випадки їх обмеження, наприклад, встановлення законом обмежень свободи пересування. Як також наголошується в Інструментарії Ради Європи від 07.04.2020 р. № SG/Inf(2020)11 [14], відступ від прав людини, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, не обов'язково потребує офіційного введення загальнонаціонального надзвичайного стану, але такі дії держави мають відповідати закону та не суперечити конституції. Хоча, як відзначає Кассандра Еммонс (Cassandra Emmons, 2020) [9], дозволене міжнародними актами превентивне обмеження державою окремих прав людини без оголошення надзвичайного стану, створюючи додаткові можливості для боротьби з пандемією COVID-19, водночас спонукає відповідні зловживання.

Саме тому вважаємо, що з позиції дотримання конституційних прав людини обмежувальні заходи в рамках запобігання поширенню COVID-19 насамперед мають закріплюватись на законодавчому рівні, що найбільш всебічно та послідовно можуть реалізовуватись вже шляхом запровадження правового режиму надзвичайного стану. Як слушно відзначено в Інструментарії Ради Європи від 07.04.2020 р. № SG/Inf(2020)11 [14], органи виконавчої влади повинні мати можливість діяти швидко та ефективно для протидії COVID-19, але всі відступи від прав людини з метою захисту від свавілля мають бути законними, обґрунтованими, пропорційними та тимчасовими.

Право на свободу пересування

В Україні кожному, хто на законних підставах перебуває на її території, гарантується свобода пересування, за винятком обмежень, які встановлюються законом (ст.33 Конституції України). Законне обмеження свободи пересування для захисту здоров'я, прав і свобод людини допускається і Протоколом № 4 до Конвенції про

захист прав людини і основоположних свобод від 16.09.1963 р. [23], ст.12 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. [24]. Наголосимо, що під розуміння вищезначених "обмежень, які встановлюються законом" не можуть підпадати конкретні обмеження, які встановлюються постановою уряду відповідно до закону. З огляду на це є підстави розглядати як неконституційне обмеження свободи пересування запроваджену Постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 р. № 211 [10] (із змінами, внесеними станом на 01.05.2020 р.) заборону переміщення групою осіб у кількості більше ніж дві особи; перебування малолітніх в громадських місцях без супроводу (до речі, перелік супроводжуваних осіб чітко не визначається, зокрема "родичі дитини"); відвідування парків, скверів, зон відпочинку, лісопаркових та прибережних зон, спортивних та дитячих майданчиків. При цьому, наприклад, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, обґрунтовано наголошуючи [25] на конституційності окремих обмежень свободи пересування хворих на інфекційні хвороби та їх контактних осіб самим Законом України від 06.04.2000 р. № 1645–III, взагалі залишає поза увагою питання конституційності більш змістовних обмежень рішенням уряду свободи пересування широкого кола осіб.

Так чи інакше, потребують більшої правової визначеності та співвідношення використовуваних у різних вищезначених урядових заборонах терміни "відвідування" і "перебування", що дозволило би уникнути довільного тлумачення встановлених заборон (наприклад, чи був транзитний прохід через парк його забороненим відвідуванням або незабороненим перебуванням у ньому). Суперечливим було й встановлення виключень з окремих наведених обмежень свободи пересування для випадків "службової необхідності" (втім як і для випадків "вигулу домашніх тварин") без належної законодавчої конкретизації кола суб'єктів, підстав "службової необхідності", форм її підтвердження тощо.

Організація Об'єднаних Націй дотримується позиції, що обмеження права на вільне пересування повинні бути суворо необхідними для протидії COVID-19, пропорційними та недискримінаційними [26]. Разом із тим, у даному разі вважаємо частково недотриманим критерій сумірності застосовуваних обмежувальних заходів цілям запобігання поширенню COVID-19. Так, не мала протиепідемічного значення абсолютна

заборона відвідування парків, скверів, зон відпочинку, лісопаркових та прибережних зон, у тому числі й за умови використання належних засобів індивідуального захисту та дотримання соціального дистанціювання. Визнає відсутність "епідеміологічного підґрунтя" у багатьох застосовуваних заходів і головний державний санітарний лікар України [27]. Як наслідок, в умовах остаточної правової невизначеності та належної необґрунтованості усіх запроваджених обмежень, слабкої роз'яснювальної роботи та суто вибіркового притягнення порушників до відповідальності у більшості регіонів мали місце непоодинокі випадки недотримання громадянами таких обмежень свободи їх пересування.

Одним із основних обмежень конституційного права на свободу пересування в умовах запобігання поширенню в Україні COVID-19 є урядова заборона "перебування в громадських місцях без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіратора або захисної маски, у тому числі виготовлених самостійно" [10]. При цьому, варто відзначити не тільки недотримання чіткої конституційної вимоги щодо виключно законодавчого обмеження свободи пересування. Зокрема, недостатня правова визначеність даної заборони створює передумови її довільного, неоднозначного розуміння та застосування, наслідком чого нерідко є додаткове порушення прав людини. У зв'язку з цим першочергово потребує конкретизації термін "громадське місце", вичерпний зміст якого все ще залишається законодавчо неврегульованим (лише у загальних рисах окреслюються Законом України від 22.09.2005 р. № 2899–IV) і порізно визначається органами місцевого самоврядування. Крім того, формулювання даної заборони суперечливо допускає перебування у громадських місцях у будь-яких вдягнутих засобах індивідуального захисту (якими не обов'язково мають бути респіратор або захисна маска) навіть без уточнення їх призначення (наприклад, захист органів дихання, обличчя, рук). Протиепідемічне значення даного обмеження нівелюється й дозволом використання вкрай малоефективних виготовлених самостійно (без вимоги дотримання будь-яких технічних умов) засобів індивідуального захисту, що у підсумку дозволяє говорити не лише про неконституційність, а і про безпідставність розглянутого обмеження свободи пересування. Тут також відзначимо невідповідність конституційному порядку обмеження права на свободу пересування й встановлених на місцевому рівні додат-

кових протиепідемічних заходів, як-то, наприклад, повна заборона на території Житомирської області пересування та перебування громадян в громадських місцях у період вихідних і святкових днів [21].

Натомість, як приклад, загалом правомірного обмеження конституційного права людини на свободу пересування слід вказати передбачену ст.ст.29, 31 Закону України від 06.04.2000 р. № 1645–III (в редакції Закону України від 13.04.2020 р. № 555–IX [28]) обов'язкову самоізоляцію відповідних осіб (зобов'язання постійно перебувати у визначеному самою особою місці). Дане обмеження відповідає інтересам охорони громадського здоров'я й безпосередньо встановлено законом (чого вимагає ст.33 Конституції України), хоча підстави та порядок його застосування конкретизовані в рішенні уряду про встановлення карантину. Однак, ще до закріплення Законом України від 13.04.2020 р. № 555–IX обов'язкової самоізоляції та обсервації відповідних осіб у Постанові Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 р. № 211 (в редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 29.03.2020 р. № 241 [29]) вже суперечливо передбачались заходи із самоізоляції та обсервації (здійснювані на практиці нерідко з використанням тиску на громадян для підписання ними т.зв. "добровільної згоди на самоізоляцію"), а Постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2020 р. № 245 [30] заклади охорони здоров'я прямо наділялись правом призначати "карантин (самоізоляцію)" у разі відмови особи від нього.

При цьому, маємо вказати певну дискримінаційність віднесення рішенням уряду [10] до осіб, що потребують самоізоляції, за деяким виключенням всіх осіб, які досягли 60-річного віку (тобто п'ятої частини населення України), хоча до групи ризику щодо захворювання COVID-19 належать й інші особи (наприклад, особи з супутніми хронічними захворюваннями), свобода пересування яких урядом не була обмежена. У зв'язку з цим слід зауважити Протокол № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.2000 р. [31], що забороняє дискримінацію з боку органів державної влади за будь-якими ознаками.

Поза цим, щодо дотримання в умовах запобігання поширенню COVID-19 конституційного права людини на свободу пересування, зокрема абсолютного права громадянина України повернутись в Україну, маємо відзначити запроваджене Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.03.2020 р. № 287-р [32] тимчасове

обмеження перетинання державного кордону, у тому числі міжнародного пасажирського сполучення. По-перше, даний захід було встановлено урядом згідно наданих йому ст.28 Закону України від 06.04.2000 р. № 1645–III [12] досить конкретних повноважень у сфері санітарної охорони території України. По-друге, тимчасове обмеження транспортного сполучення з іншими країнами за своєю сутністю об'єктивно обмежує свободу пересування, суттєво ускладнюючи, але водночас не забороняючи в'їзд в Україну її громадян.

Хоча розглянуте обмеження де-юре саме по собі не порушує конституційні права людини, неоднозначним є питання його сумірності цілям запобігання поширенню COVID-19. Тут слід зауважити й тимчасове закриття більше ніж 90 відсотків пунктів пропуску через державний кордон і пунктів контролю та повне тимчасове припинення пішохідного сполучення у пунктах пропуску (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.03.2020 р. № 288-р [33]), втім як і тимчасове припинення роботи контрольних пунктів в'їзду до тимчасово окупованої території та виїзду з неї (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.03.2020 р. № 291-р [34]). Адже вказане зумовило нерівність громадян України у змозі повернутись в Україну, а за повідомленнями преси [35] – призвело до скупчення громадян у пунктах пропуску через державний кордон, що створило додаткові ризики поширення COVID-19.

Те ж саме загалом стосується й заборони Постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 р. № 211 [10] (із змінами, внесеними станом на 01.05.2020 р.) на всій території України перевезення у внутрішньому сполученні пасажирів автомобільним і залізничним транспортом (за деякими виключеннями) та метрополітенами, що, стримуючи поширення COVID-19, також істотно обмежує можливості реалізації громадянами права на свободу пересування. До того ж попри епідемічну обґрунтованість такого заходу його запровадження мало наслідком істотне збільшення навантаження на інший пасажирський транспорт із непоодинокими випадками скупчення громадян на зупинках, перевищення вимог до кількості пасажирів в одному транспортному засобі [36], що має протилежний ефект і свідчить про безсистемність встановлюваних протиепідемічних заходів. Негативно позначаються на дотриманні прав людини й недоліки формулювання даних урядових заборон. Зокрема заборона перевезення паса-

жирів автомобільним транспортом, передбачаючи виключення щодо перевезення працівників відповідних закладів і установ у міському електричному транспорті, чітко не визначає питання загальної заборони або дозволу перевезення інших осіб саме цим видом транспорту, потребу наявності у громадян певних посвідчень тощо.

Крім того, слід звернути увагу на встановлену не законом, а Постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 р. № 211 (із змінами, внесеними станом на 01.05.2020 р.) заборону "перебувати на вулицях без документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство чи її спеціальний статус" [10]. Перш за все, недостатньо конкретно та юридично вивірене формулювання даної заборони (що не дозволяє точно визначити її територіальну основу) підвищує ризики порушення прав людини. За територіальним критерієм із заборонаю перебування без документів "на вулицях" (але чомусь не у парках, скверах, відповідних приміщеннях, транспорті, інших громадських місцях) дещо не узгоджується і передбачена цим же рішенням уряду вибіркова перевірка документів вже "на вулицях, в парках, інших громадських місцях". Наголосимо, що дане обмеження конституційного права людини на свободу пересування не має безпосереднього епідемічного підґрунтя, за своєю суттю будучи лише забезпечувальним заходом відповідних карантинно-обмежувальних заходів, зокрема спрощуючи контроль за дотриманням самоізоляції та притягнення громадян до відповідальності за порушення умов карантину. У той же час заборона перебування "на вулицях" без документів необґрунтовано включена саме до переліку запроваджених урядом заходів запобігання поширенню COVID-19, внаслідок чого недотримання даної заборони саме по собі (тобто за відсутності порушень реальних протиепідемічних заходів) вже є достатньою підставою застосування доволі суттєвої адміністративної відповідальності.

Також Постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 р. № 211 [10] здійснення зазначеної вибіркової перевірки документів, що посвідчують особу, покладається не тільки на співробітників правоохоронних органів (Національної поліції та Національної гвардії України), але й на "уповноважених органами місцевого самоврядування працівників". Вважаємо, що наділення урядом муніципальної влади такими повноваженнями не тільки не узгоджується з ч.2 ст.19 Конституції України, але й по суті допускає неоднозначне уповноваження різними органами

місцевого самоврядування будь-якої кількості осіб (без жодних вимог до їх підготовки і без відповідних соціально-правових гарантій) на здійснення превентивного поліцейського заходу (перевірка документів з можливістю наступного оформлення протоколу про адміністративне правопорушення). Встановлена ж вибірковість даної перевірки документів громадян фактично легалізує її безпідставне (не обмежене жодними умовами) здійснення, що в цілому може істотно мірою порушувати конституційні права людини на свободу та свободу пересування.

Право на свободу та особисту недоторканність

Істотним обмежувальним заходом, встановленим Постановами Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 р. № 211 [10] (із змінами, внесеними станом на 01.05.2020 р.) і від 25.03.2020 р. № 245 [30], є обов'язкова госпіталізація відповідних категорій осіб до обсерваторій (ізоляторів). З одного боку, запровадження даного заходу також виправдано метою запобігання поширенню COVID-19 і ґрунтується на ст.28 Закону України від 24.02.1994 р. № 4004–XII [37], що допускає примусове стаціонарне лікування осіб, хворих на особливо небезпечні інфекційні хвороби в разі їх відмови від госпіталізації. З іншого ж боку, ст.29 Конституції України гарантує право людини на свободу та особисту недоторканність, складовою якого є можливість затримання особи тільки "за вмотивованим рішенням суду". За своєю суттю обов'язкова госпіталізація осіб до обсерваторій (ізоляторів) може розглядатись як затримання та фізичне обмеження їх свободи (шляхом примусового утримання особи в обсерваторії/ізоляторі з заборонаю його самовільного залишення та зобов'язанням дотримуватись правил адміністрації). Саме тому щодо обов'язкової госпіталізації слід застосовувати вищевказану ст.29 Конституції України (свобода та особиста недоторканність), а не тільки її ст.33 (свобода пересування), яка, наприклад, допускає встановлення законом зобов'язання з самоізоляції.

Тут слід звернути увагу і на пп."е" п.1 ст.5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. [38], що дозволяє позбавлення свободи у разі законного (обов'язково не вимагаючи рішення суду) затримання осіб для запобігання поширенню інфекційних захворювань. Вказана норма доповнює положення Конституції України, але не може розширювати їх зміст. Відтак, зважаючи на недо-

статньо розгорнуте конституційне регулювання випадків обмеження свободи людини, наразі затримання особи, у тому числі її обов'язкова госпіталізація, повинно відбуватись лише за рішенням суду. Як на нас, процедура примусової госпіталізації особи для запобігання поширенню COVID-19 могла би враховувати закріплений Цивільним процесуальним кодексом України від 18.03.2004 р. № 1618–IV порядок примусової госпіталізації до протитуберкульозного закладу та примусового надання психіатричної допомоги. Встановлена ж процедура позасудового обмеження свободи людини шляхом її обов'язкової госпіталізації має дискримінаційний характер, стосуючись наперед визначеного кола осіб, щодо частини яких (наприклад, осіб, які перетинають державний кордон або в'їжджають з тимчасово окупованих територій) взагалі не вимагається наявності обґрунтованих медичних показань до госпіталізації.

Відсутність судового контролю за подібним обмеженням конституційних прав людини не дозволяє виключати й випадки примусової госпіталізації особи без належного підтвердження наявності підстав для цього (наприклад, фіксація двократного порушення умов самоізоляції, надання направлення лікаря на госпіталізацію тощо). Недосконалою вбачається й норма щодо обов'язкової госпіталізації дітей віком до 12 років "разом з одним із батьків", оскільки обмеження свободи дитини автоматично, навіть без протиепідемічних показань, спричиняє обмеження свободи одного з її батьків; також залишаються невизначеними правові наслідки відмови батьків від такої їх власної госпіталізації.

Поза цим, у контексті обмеження права на свободу також відзначимо фактично дублюючий характер окремо передбаченого Законом України від 30.03.2020 р. № 540–IX [13] обов'язку громадян України, які повертаються до неї з країн, де виявлено особливо небезпечні інфекційні хвороби, виконувати встановлені обмежувальні протиепідемічні заходи, у тому числі "щодо перебування в ізоляції". Адже факт в'їзду таких осіб на територію України вже зумовлює поширення на них всіх запроваджених загальних протиепідемічних заходів і обов'язку дотримуватись відповідних обмежень, зокрема щодо самоізоляції чи госпіталізації. При цьому, вважаємо, що за своїм формулюванням вищенаведений обов'язок мав би поширюватись не тільки на громадян України, а й на іноземців та осіб без громадянства, що мають право на постійне або тимчасове проживання в Україні, є

подружжям або дітьми громадян України, оскільки в рамках карантину їм не було заборонено в'їзд в Україну.

До конституційного права людини на свободу також має відношення передбачене законопроектом від 27.04.2020 р. № 3396 [39] з метою запобігання спалахам та поширенню COVID-19 розширення підстав умовно-дострокового звільнення від відбування покарання та заміни невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням, відстрочення виконання вироку, а також звуження підстав тримання під вартою та незастосування амністії. З одного боку, враховуючи умови утримання осіб в установах виконання покарань та місцях попереднього ув'язнення, наведений захід дійсно може істотно знизити ризик поширення COVID-19 як серед ув'язнених, так і серед працівників державної кримінально-виконавчої служби, тим самим забезпечуючи їх конституційні права на життя, охорону здоров'я, безпечні умови праці, епідемічне благополуччя тощо. З ж іншого боку, доволі дискусійною є відповідність суспільним інтересам та правам інших осіб запропонованих послаблень застосування покарань з причин, прямо не пов'язаних з досягненням цілей покарання щодо виправлення засуджених і запобігання вчиненню нових злочинів. Як на нас, дані питання потребують ретельної й виваженої підготовки з широким експертним і громадським обговоренням, що в значній мірі ускладнено запровадженими карантинно-обмежувальними заходами.

Тому для запобігання спалахам та поширенню COVID-19 більш пріоритетним вбачається не стільки вивільнення установ виконання покарань та місць попереднього ув'язнення, скільки розширення законодавчих гарантій забезпечення у них належних санітарно-епідемічних умов, надання ув'язненим медичної допомоги та дотримання інших їх прав. Адже, як слушно визначено в Інструментарії Ради Європи від 07.04.2020 р. № SG/Inf(2020)11 [14], право на життя вимагає позитивних зобов'язань держави щодо захисту людей, які перебувають під її опікою, від COVID-19.

Право на мирні зібрання

Іншим важливим конституційним правом громадян, що в умовах запобігання поширенню COVID-19 в Україні може фактично зазнавати обмеження, є право на мирні зібрання (збори, мітинги, походи і демонстрації). Так, крім випадку оголошення воєнного або надзвичайного ста-

ну згідно ст.39 Конституції України реалізація даного права може бути обмежена "судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку". Такий підхід відповідає положенням ст.11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. [38] і ст.21 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. [24], якими допускається законне обмеження права на свободу мирних зібрань з метою охорони здоров'я, захисту прав і свобод людини.

Разом із тим, Постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 р. № 211 [10] (із змінами, внесеними станом на 01.05.2020 р.) серед іншого встановлюється заборона за деяким виключенням "проведення всіх масових (культурних, розважальних, спортивних, соціальних, релігійних, рекламних та інших) заходів" (первинно ж йшлося лише про заходи, у яких бере участь понад 200, а згодом – понад 10 осіб). Правова невизначеність дефініції "масові заходи", а також охоплення забороною проведення будь-яких масових заходів дозволяє говорити про неконституційне поширення означеної заборони і на мирні зібрання як один із різновидів масових заходів. До того ж, як наголошено в Інструментарії Ради Європи від 07.04.2020 р. № SG/Inf(2020)11 [14], обмеження свобод зібрань, совісті та вираження поглядів мають бути чітко встановлені законом згідно з конституційними гарантіями та пропорційні законній меті, зокрема охорони громадського здоров'я.

Право на свободу світогляду і віросповідання

Не можна не звернути увагу й на конституційне право людини на свободу світогляду і віросповідання, складовими якого зокрема є свобода безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культу і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність. Адже повноцінне задоволення релігійних потреб має важливе значення для громадян, що перебувають у складних умовах пандемії COVID-19. При цьому, враховуючи, що здійснення права на свободу віросповідання може бути обмежене тільки законом (ст.35 Конституції України), маємо не погодитись із встановленою на рівні рішення уряду забороною проведення масових релігійних заходів, що у неконституційний спосіб перешкоджає колективному відправленню відповідних релігійних культів і ритуалів. Не сприяє дотриманню даного конституційного права людини й позиція Уповноваженого Верховної Ради

України з прав людини [40], що, з одного боку, визнає припустимість обмеження права на свободу совісті тільки законом, а, з іншого боку, не вважає його порушенням обмеження доступу громадян до релігійних споруд та інші подібні обмеження за "погодженням" МВС України і Всеукраїнської ради церков та релігійних організацій.

Також суперечливою вбачається практика встановлення органами місцевого самоврядування додаткових профілактичних та протиепідемічних заборон, які обмежують право на свободу віросповідання. Так, Рішенням Виконавчого комітету Житомирської міської ради від 16.04.2020 р. № 473 [41] в контексті "проведення богослужінь" у "період Великодніх свят" було заборонено "відвідування територій храмів та культових споруд, участь у релігійних масових заходах". Схожі заходи встановлювались й іншими органами місцевого самоврядування, наприклад, у Мукачівській міській об'єднаній територіальній громаді [42]. Запровадження подібних заборон не тільки обмежує конституційне право людини на свободу віросповідання шляхом безперешкодного відправлення релігійних культів і ритуалів, але й не ґрунтується на конкретних повноваженнях органів місцевого самоврядування у сфері захисту населення від інфекційних хвороб. Зокрема повноваження муніципальної влади щодо заборони відвідування певних територій не передбачені й ст.30 Закону України від 24.02.1994 р. № 4004–XII [37], що дещо декларативно, але надає їй можливість запроваджувати особливі умови і режими праці та пересування, спрямовані на запобігання особливо небезпечних інфекційних хвороб.

Право на приватність

Перш за все, слід вказати на непоодинокі випадки порушення (насамперед представниками органів публічної влади, засобів масової інформації, медичних установ) гарантованого ст.32 Конституції України права людини на конфіденційність інформації про неї (зокрема щодо наявності у особи COVID-19, місця її проживання, контактних осіб), оскільки запроваджені заходи запобігання поширенню в Україні COVID-19, зумовлюючи значні ризики розголошення такої інформації, не передбачали додаткових гарантій дотримання права на приватність. При цьому, попри встановлення карантину ще 12.03.2020 р. обробка відповідних персональних даних без згоди особи з метою протидії поши-

ренню COVID-19 була дозволена лише із за-твердженням Закону України від 13.04.2020 р. № 555–IX [28]. Подібна несвоечасність на практиці мала наслідком випадки як неповідомлення державі приватними медичними установами та деякими громадянами про факти їх захворювання на COVID-19, так і збирання правоохоронними органами даних про окремих осіб без їх згоди. Наголосимо, що обмеження права на приватність, втім як і інших конституційних прав людини, мають не тільки встановлюватись виключно законом, але й бути виправданими та сумірними потребам забезпечення громадського здоров'я. Також слід погодитись, що використання сучасних технологій для протидії COVID-19 повинне бути підконтрольним, обмеженим і врівноваженим у контексті потреби поваги до приватного життя та захисту конфіденційності [14; 26].

У цьому сенсі маємо зауважити розміщення муніципальною владою у Дніпрі на будинках, де мешкають особи, госпіталізовані з підозрою на COVID-19 [43], оголошень про це. З одного боку, така інформація не буде відноситись до персональних даних, якщо безпосередньо не ідентифікує осіб з підозрою на COVID-19 (не розкриває їх ім'я та точну адресу). З іншого ж боку, з урахуванням порівняно невисокої кількості випадків захворювань на COVID-19, невеликої кількості мешканців окремих будинків та інших істотних обставин подібні оголошення можуть дозволяти опосередковано ідентифікувати відповідних осіб, що вже підпадатиме під визначення персональних даних. У такому разі дійсно можна буде говорити про порушення права людини на конфіденційність інформації про неї, оскільки публічне розміщення означених оголошень без згоди особи не охоплюється вищезгадуваними виключеннями за Законом України від 13.04.2020 р. № 555–IX [28], тому що не гарантує використання даних виключно з метою здійснення протиепідемічних заходів.

Право на судовий захист

Щодо реалізації конституційного права на судовий захист в умовах запровадження істотних протиепідемічних заходів насамперед відзначимо законодавче закріплення такої важливої гарантії як продовження на строк дії карантину відповідних процесуальних строків [13]. Крім того, загалом позитивним є передбачене Законами України від 30.03.2020 р. № 540–IX [13] і від 13.04.2020 р. № 558–IX [44] розширення можливостей проведення судових засі-

дань у режимі відеоконференції, що об'єктивно зумовлювалось заходами запобігання поширенню COVID-19, які ускладнюють або унеможливають фізичну участь відповідних осіб у судовому засіданні, а також вимагають їх соціального дистанціювання. Відтак, даний захід, маючи й певне самостійне протиепідемічне значення, одночасно спрямований на забезпечення в умовах обмежень, запроваджених урядом, реалізації конституційного права людини на судовий захист. У той же час слід зважати на недосконалість порядку розгляду питань, віднесених до повноважень суду, у режимі відеоконференції, що може порушувати права учасників судового процесу. Зокрема, дискусійною постає можливість ініціювання судового розгляду питань у режимі відеоконференції тільки судом чи сторонами кримінального провадження, але не іншими його учасниками; невизначеність форми та змісту заперечення стороною кримінального провадження проти судового розгляду питань у режимі відеоконференції тощо.

Слід звернути увагу і на право слідчого судді, суду обмежити доступ осіб, які не є учасниками судового процесу, в судове засідання під час карантину, якщо це "становитиме загрозу життю чи здоров'ю особи" [13]. Вказане з урахуванням епідемічної ситуації дійсно може бути виправданим інтересами запобігання поширенню COVID-19, зокрема серед учасників кримінального провадження. Обмеження доступу громадян в зал судових засідань в інтересах національної безпеки допускається і ст.6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. [38], ст.14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. [24]. Водночас наведене законодавче формулювання підстави такого обмеження доступу в судове засідання є надто абстрактним. Це може призводити до фактично довільної інтерпретації даної підстави та, як наслідок, необґрунтованого обмеження доступу громадян до судових засідань й порушення відкритості кримінальних проваджень в судах.

Наголосимо, що суперечлива правова природа частини запроваджених урядом карантинно-обмежувальних заходів у свою чергу може зумовлювати неправомірність притягнення громадян до адміністративної (ст.44-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073–X) та кримінальної (ст.325 Кримінального кодексу України від 05.04.2001 р. № 2341–III) відповідальності за порушення (формально законних) правил щодо

карантину та запобігання інфекційним хворобам. Дотриманню прав громадян в умовах запобігання поширенню COVID-19 загалом не сприяє й відсутність усталеної та одноманітної судової практики. Так, наприклад, за схожою фабулою перебування особи у громадському місці без вдягнутих засобів індивідуального захисту судами нерідко ухвалюються досить різні рішення – притягнення до відповідальності (постанова Цюрупинського районного суду Херсонської області від 14.04.2020 р. у справі № 664/893/20), визнання відсутності складу правопорушення (через відсутність зобов'язання за власні кошти придбати чи виготовити засіб індивідуального захисту, постанова Кельменецького районного суду Чернівецької області від 08.04.2020 р. у справі № 717/422/20) чи звільнення від відповідальності (через щире каяття і малозначність правопорушення, постанова Марківського районного суду Луганської області від 10.04.2020 р. у справі № 417/475/20). У зв'язку із цим слід констатувати нагальність вирішення питання конституційності запроваджених урядом карантинно-обмежувальних заходів, а також забезпечення наразі відсутнього врахування у судовій практиці норм Конституції України щодо обмеження конституційних прав людини.

Профілактичні та протиепідемічні заходи для запобігання поширенню COVID-19 в Україні впливають на реалізацію не тільки вищезгаданих, але й інших громадянських і політичних прав і свобод людини і громадянина. Зокрема запроваджений в Україні карантин в цілому сприяє збільшенню випадків домашнього та сексуального насильства й кіберзлочинності, що виявляє потребу розширення правових гарантій та інтенсифікації правоохоронної діяльності держави щодо дотримання, охорони та захисту в умовах запобігання поширенню COVID-19 прав на життя, здоров'я, свободу, гідність та інших.

Висновки

1. Ефективне запобігання поширенню COVID-19 в Україні об'єктивно потребує вжиття державою дієвих профілактичних і протиепідемічних заходів, зокрема й тих, які передбачають обмеження реалізації громадянських і політичних прав людини в інтересах охорони здоров'я нації.

2. Встановлення та реалізація в рамках запобігання поширенню COVID-19 обмежень основних прав людини у демократичній, соціальній, правовій державі та громадянському

суспільстві мають відповідати критеріям правомірності (відповідність змісту та процедури обмежувальних заходів Конституції та законам України, міжнародним стандартам прав людини), обґрунтованості (реальними протиепідемічними цілями), пропорційності (переважання інтересів охорони здоров'я нації перед правами конкретної людини) та тимчасовості (дія обмежень протягом мінімально необхідного терміну). Забезпечення балансу між інтересами охорони здоров'я нації та дотриманням громадянських і політичних прав людини потребує встановлення додаткових дієвих гарантій їх реалізації в умовах пандемії COVID-19 та запровадження заходів із запобігання її поширенню.

3. Практика встановлення Кабінетом Міністрів України та місцевими органами публічної влади за неоголошеного надзвичайного стану для запобігання поширенню COVID-19 обмежень низки громадянських і політичних прав людини є недостатньо узгодженою та послідовною, в окремих випадках не відповідає конституційному порядку обмежень прав людини (свободи пересування, права на свободу, права на мирні зібрання, свободи совісті та ін.), виявляє недостатню обґрунтованість і відповідність деяких істотних обмежень прав людини виключно інтересам охорони здоров'я нації (заборона відвідування парків і скверів, заборона перебування без документів "на вулицях", використання саморобних засобів індивідуального захисту та ін.), а також допускає певну дискримінаційність (обов'язкова самоізоляція осіб за віком, обов'язкова госпіталізація осіб, які перетинають державний кордон, та ін.). Гарантії громадянських і політичних прав людини, встановлені в умовах запобігання поширенню COVID-19 в Україні, здебільшого мають поодинокий і безсистемний характер.

4. На дотриманні громадянських і політичних прав людини негативним чином позначаються недоліки юридичної техніки (зокрема термінології) правових актів щодо запобігання поширенню COVID-19, несвоєчасність встановлення та оновлення профілактичних і протиепідемічних заходів (обов'язкова самоізоляція, обробка персональних даних без згоди особи та ін.), відсутність або несвоєчасність закріплення порядку їх реалізації, значні прогалини та колізії у формулюванні таких заходів, що унеможливають їх точну та одноманітну реалізацію, а також недостатня правороз'яснювальна робота, відсутність усталеної та одноманітної судової практики щодо порушень конституційних прав людини і пра-

вил карантину.

5. Усунення вищенаведених недоліків пріоритетно потребує розгорнутого врегулювання обмежень та гарантій реалізації громадянських і політичних прав людини в умовах пандемії COVID-19 у профільному Законі України "Про запобігання поширенню COVID-19 в Україні", положення якого найбільш всебічно та послідовно доцільно реалізовувати в рамках правового

режиму надзвичайного стану.

Конфлікт інтересів

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів.

Вираз вдячності

Дослідження виконано ініціативно та не отримало будь-якого фінансування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. We are all in this Together: Human Rights and COVID-19 Response and Recovery. URL: <https://www.un.org/en/un-coronavirus-communications-team/we-are-all-together-human-rights-and-covid-19-response-and>.
2. Васюк Н. О. Правові засади повноважень місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 20. С. 89–93.
3. Сенюта І. Я. Право людини на охорону здоров'я та його законодавче забезпечення в Україні (загальнотеоретичне дослідження): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Львів, 2006. 217 с.
4. Ситніченко О. М. Адміністративно-правові засади діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення України: монографія. Київ: Талком, 2014. 180 с.
5. Черненко З. С. Порівняльний аналіз закріплення права на охорону здоров'я в конституціях країн Європейського Союзу. *Європейські перспективи*. 2014. № 10. С. 161–166.
6. Joseph J. Amon. COVID-19 and Detention: Respecting Human Rights / Health and Human Rights Journal. URL: <https://www.hhrjournal.org/2020/03/covid-19-and-detention-respecting-human-rights>.
7. Roojin Habibi, Gian Luca Burci, Thana C de Campos etc. Do not violate the International Health Regulations during the COVID-19 outbreak. *The Lancet*. Vol. 395. Iss. 10225. P. 664–666. DOI: 10.1016/S0140-6736(20)30373-1.
8. Jon Cohen, Kai Kupferschmidt. Countries test tactics in 'war' against COVID-19. *Science*. 2020. Vol. 367. Iss. 6484. P. 1287–1288. DOI: 10.1126/science.367.6484.1287.
9. Cassandra Emmons. International Human Rights Law and COVID-19 States of Emergency / Verfassungsblog. URL: <https://verfassungsblog.de/international-human-rights-law-and-covid-19-states-of-emergency>.
10. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-p>.
11. Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.05.2020 № 343. *Урядовий кур'єр*. 2020. № 87.
12. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06.04.2000 № 1645–III. *Офіційний вісник України*. 2000. № 17. Ст. 690.
13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19): Закон України від 30.03.2020 № 540–IX. *Офіційний вісник України*. 2020. № 30. Ст. 1059.
14. Respecting democracy, rule of law and human rights in the framework of the COVID-19 sanitary crisis: a toolkit for member states: 07.04.2020 № SG/Inf(2020)11 / Council of Europe. URL: <https://rm.coe.int/sg-inf-2020-11-respecting-democracy-rule-of-law-and-human-rights-in-th/16809e1d91>.
15. Конституція України: від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
16. Висновок Харківської правозахисної групи щодо доцільності та законності запровадження карантинних заходів відповідно до Постанови Кабінету міністрів України № 255 від 02.04.2020 року. URL: <http://khpgr.org/index.php?id=1586221405>.
17. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 № 1550–III. *Офіційний вісник України*. 2000. № 15. Ст. 588.
18. Про переведення єдиної державної системи цивільного захисту у режим надзвичайної ситуації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.03.2020 № 338-р. *Урядовий кур'єр*. 2020. № 59.
19. Кодекс цивільного захисту України: від 02.10.2012 № 5403-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. №

89. Ст. 3589.
20. Протокол позачергового засідання Сумської обласної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій: від 23.04.2020 № 9. URL: http://sm.gov.ua/images/docs/teb_9.pdf.
 21. Протокол позачергового засідання Житомирської обласної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій: від 23.04.2020 № 16. URL: http://oda.zht.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/Protokol_16_TEB_ta_NS.pdf.
 22. Без введення надзвичайного стану заходи щодо обмеження прав і свобод людини і громадянина задля запобігання поширення на території України коронавірусу COVID-19 є неконституційними. URL: <https://pravo.org.ua/ua/news/20874288->.
 23. Протокол № 4 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який гарантує деякі права і свободи, не передбачені в Конвенції та у Першому протоколі до неї: від 16.09.1963. *Офіційний вісник України*. 2006. № 32. Ст. 2373.
 24. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: від 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
 25. Роз'яснення: свобода пересування в умовах карантину. URL: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/all-news/pr/rozyasnennya-svoboda-peresuvannya-v-umovax-karantinu/>.
 26. COVID-19 and Human Rights We are all in this together: April 2020 / United Nations. URL: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/un_policy_brief_on_human_rights_and_covid_23_april_2020.pdf.
 27. Багато карантинних обмежень не мають епідеміологічного підґрунтя – Ляшко. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/bagato-karantinnih-obmezhen-mayut-ne-mayut-epidemiologichnogo-pidgruntya-lyashko-1526280.html>.
 28. Про внесення змін до Закону України "Про захист населення від інфекційних хвороб" щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19): Закон України від 13.04.2020 № 555–IX. *Урядовий кур'єр*. 2020. № 75.
 29. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.03.2020 № 241. *Офіційний вісник України*. 2020. № 28. Ст. 1024.
 30. Деякі питання застосування обмежувальних протиепідемічних заходів, спрямованих на запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2020 № 245. *Офіційний вісник України*. 2020. № 29. Ст. 1043.
 31. Протокол № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: від 04.11.2000. *Офіційний вісник України*. 2006. № 32. Ст. 2376.
 32. Про тимчасове обмеження перетинання державного кордону, спрямоване на запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.03.2020 № 287-р. *Офіційний вісник України*. 2020. № 26. Ст. 976.
 33. Про тимчасове закриття деяких пунктів пропуску через державний кордон та пунктів контролю і припинення в них пішохідного сполучення: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.03.2020 № 288-р. *Офіційний вісник України*. 2020. № 26. Ст. 975.
 34. Про тимчасове припинення роботи контрольних пунктів в'їзду на тимчасово окуповану територію Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та виїзду з неї, спрямоване на запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.03.2020 № 291-р. *Урядовий кур'єр*. 2020. № 69.
 35. Паніка і тиснява: українці "застрягли" на кордоні з Польщею. URL: <https://wz.lviv.ua/news/408237-panika-i-tysniava-ukraintsi-zastriahly-na-kordoni-z-polshcheiu>.
 36. Без масок і понад 10 людей: як у Києві не дотримуються правил безпеки через коронавірус. URL: <https://hromadske.ua/posts/bez-masok-i-ponad-10-lyudej-yak-u-kiyevi-ne-dotrimuyutsya-pravil-bezpeki-cherez-koronavirus>.
 37. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 27. Ст. 218.
 38. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: від 04.11.1950. *Офіційний вісник України*. 2006. № 32.
 39. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, в устано-

- вах виконання покарань та місцях попереднього ув'язнення: Проект Закону України від 27.04.2020 № 3396. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=68675&pf35401=526217>.
40. Дотримання права на свободу совісті та віросповідання в умовах карантину. URL: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/all-news/pr/dotrimannya-prava-na-svobodu-sov%D1%96st%D1%96ta-v%D1%96rosprov%D1%96dannya-v-umovax-karantinu>.
41. Про неухильне дотримання обмежувальних заходів на період Великодніх свят на території Житомирської міської об'єднаної територіальної громади: Рішення Виконавчого комітету Житомирської міської ради від 16.04.2020 № 473. URL: <http://zt-rada.gov.ua/files/upload/sitefiles/doc1587041364.pdf>.
42. В Мукачівській міській ОТГ впроваджуються суворіші карантинні заходи на ці вихідні. URL: <https://mukachevo-rada.gov.ua/index.php/miska-vlada/mukachivska-miska-rada/item/21979-v-mukachivskii-miski-oth-vprovadzhuutsia-suvorishi-karantynni-zakhody-na-tsi-vykhidni>.
43. У Дніпрі розвісили оголошення на будинках, де живуть люди з підозрою на COVID-19. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-covid-19/30581942.html>.
44. Про внесення зміни до пункту 20-5 розділу XI "Перехідні положення" Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні та розгляду окремих питань під час судового провадження на період дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19): Закон України від 13.04.2020 № 558-ІХ. *Урядовий кур'єр*. 2020. № 78.

REFERENCES

1. We are all in this Together: Human Rights and COVID-19 Response and Recovery. Retrieved from: <https://www.un.org/en/un-coronavirus-communications-team/we-are-all-together-human-rights-and-covid-19-response-and>.
2. Vasyuk, N. O. (2010). *Pravovi zasady povnovazhen' mistsevykh derzhavnykh administratsiy ta orhaniv mistsevoho samovryaduvannya shchodo zabezpechennya sanitarnoho ta epidemichnoho blahopoluchchya naseleennya* [Legal bases of powers of local state administrations and local self-governing bodies concerning maintenance of sanitary and epidemic well-being of the population]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, (20). 89–93 (in Ukr.).
3. Senyuta, I. YA. (2006). *Pravo lyudyny na okhoronu zdorov'ya ta yoho zakonodavche zabezpechennya v Ukrayini (zahal'noteoretychne doslidzhennya)* [The human right to health care and its legislative provision in Ukraine (general theoretical study)]. Candidate's thesis (12.00.01). Lviv (in Ukr.).
4. Sytnichenko, O. M. (2014). *Administratyvno-pravovi zasady diyal'nosti orhaniv vnutrishnikh sprav shchodo zabezpechennya sanitarnoho ta epidemichnoho blahopoluchchya naseleennya Ukrayiny* [Administrative and legal bases of activity of law-enforcement bodies concerning maintenance of sanitary and epidemic well-being of the population of Ukraine]. Monohrafiya. Kyiv: Talkom (in Ukr.).
5. Chernenko, Z. S. (2014). Porivnyal'nyy analiz zakriplennya prava na okhoronu zdorov'ya v konstytutsiyakh krayin Yevropeys'koho Soyuzu [Comparative analysis of the enshrinement of the right to health care in the constitutions of the European Union]. *Yevropeys'ki perspektyvy*, (10). 161–166 (in Ukr.).
6. Joseph J. Amon. COVID-19 and Detention: Respecting Human Rights / Health and Human Rights Journal. Retrieved from: <https://www.hhrjournal.org/2020/03/covid-19-and-detention-respecting-human-rights>.
7. Roojin Habibi, Gian Luca Burci, Thana C de Campos etc. Do not violate the International Health Regulations during the COVID-19 outbreak. *The Lancet*. Vol. 395. Iss. 10225. P. 664–666. DOI: 10.1016/S0140-6736(20)30373-1.
8. Jon Cohen, Kai Kupferschmidt. Countries test tactics in 'war' against COVID-19. *Science*. 2020. Vol. 367. Iss. 6484. P. 1287–1288. DOI: 10.1126/science.367.6484.1287.
9. Cassandra Emmons. International Human Rights Law and COVID-19 States of Emergency / Verfassungsblog. Retrieved from: <https://verfassungsblog.de/international-human-rights-law-and-covid-19-states-of-emergency>.
10. *Pro zapobihannya poshyrennyu na terytoriyi Ukrayiny hostroyi respiratornoyi khvoroby COVID-19, sprychynenoyi koronavirusom SARS-CoV-2* [On prevention of the spread of acute respiratory disease COVID-19 caused by coronavirus SARS-CoV-2 on the territory of Ukraine]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny (11.03.2020 No 211). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-n> (in Ukr.).
11. Pro vnesennya zmin do deyakykh aktiv Kabinetu Ministriv Ukrayiny [On amendments to some acts of the

- Cabinet of Ministers of Ukraine]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny (04.05.2020 No 343). *Uryadovyy kur'yer*, No 87 (in Ukr.).
12. Pro zakhyst naselennya vid infektsiynykh khvorob [On protection of the population from infectious diseases]. Zakon Ukrayiny (06.04.2000 No 1645–3). *Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny*, (17). 690 (in Ukr.).
 13. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny, spryamovanykh na zabezpechennya dodatkovykh sotsial'nykh ta ekonomichnykh harantiy u zv'yazku z poshyrennyam koronavirusnoyi khvoroby (COVID-19) [On amendments to some legislative acts of Ukraine aimed at providing additional social and economic guarantees in connection with the spread of coronavirus disease (COVID-19)]. Zakon Ukrayiny (30.03.2020 No 540–9). *Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny*, (30). 1059 (in Ukr.).
 14. Respecting democracy, rule of law and human rights in the framework of the COVID-19 sanitary crisis: a toolkit for member states: 07.04.2020 № SG/Inf(2020)11 / Council of Europe. Retrieved from: <https://rm.coe.int/sg-inf-2020-11-respecting-democracy-rule-of-law-and-human-rights-in-th/16809e1d91>.
 15. Konstytutsiya Ukrayiny [Constitution of Ukraine]. Zakon Ukrayiny (28.06.1996 No 254k/96-VR). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, (30). 141 (in Ukr.).
 16. Vysnovok Kharkivs'koyi pravozakhysnoyi hrupy shchodo dotsil'nosti ta zakonnosti zaprovadzhennya karantynnykh zakhodiv vidpovidno do Postanovy Kabinetu ministriv Ukrayiny vid 02.04.2020 No 255 [Conclusion of the Kharkiv Human Rights Group on the expediency and legality of the introduction of quarantine measures in accordance with the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 02.04.2020 No 255]. Retrieved from: <http://khpg.org/index.php?id=1586221405> (in Ukr.).
 17. Pro pravovyy rezhym nadzvychaynoho stanu [On the legal regime of the state of emergency]. Zakon Ukrayiny (16.03.2000 No 1550–3). *Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny*, (15). 588 (in Ukr.).
 18. Pro perevedennya yedynoyi derzhavnoyi systemy tsyvil'noho zakhystu u rezhym nadzvychaynoyi sytuatsiyi [About transfer of the uniform state system of civil protection in an emergency situation]. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny (25.03.2020 No 338-r). *Uryadovyy kur'yer*, (59) (in Ukr.).
 19. Kodeks tsyvil'noho zakhystu Ukrayiny [Code of Civil Protection of Ukraine]. Zakon Ukrayiny (02.10.2012 No 5403-6). *Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny*, (89). 3589 (in Ukr.).
 20. *Protokol pozacherhovoho zasidannya Sums'koyi oblasnoyi komisiyi z pytan' tekhnohenno-ekolohichnoyi bezpeky ta nadzvychaynykh sytuatsiy* [Minutes of the extraordinary meeting of the Sumy Regional Commission for Technogenic and Ecological Safety and Emergencies]. (23.04.2020 No 9). Retrieved from: http://sm.gov.ua/images/docs/teb_9.pdf (in Ukr.).
 21. *Protokol pozacherhovoho zasidannya Zhytomyrs'koyi oblasnoyi komisiyi z pytan' tekhnohenno-ekolohichnoyi bezpeky ta nadzvychaynykh sytuatsiy* [Minutes of the extraordinary meeting of the Zhytomyr Regional Commission on Technogenic and Ecological Safety and Emergencies]. (23.04.2020 No 16). Retrieved from: http://oda.zht.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/Protokol_16_TEB_ta_NS.pdf (in Ukr.).
 22. *Bez vvedennya nadzvychaynoho stanu zakhody shchodo obmezheniya prav i svobod lyudyny i hromadyanyna zadlya zapobihannya poshyrennya na terytoriyi Ukrayiny koronaviru COVID-19 ye nekonstytutsiynymy* [Without the imposition of a state of emergency, measures to restrict human and civil rights and freedoms in order to prevent the spread of COVID-19 coronavirus on the territory of Ukraine are unconstitutional]. Retrieved from: <https://pravo.org.ua/ua/news/20874288-> (in Ukr.).
 23. Protokol No 4 do Konventsiyi pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod, yakyy harantuye deyaki prava i svobody, ne peredbacheni v Konventsiyi ta u Pershomu protokoli do neyi [Protocol № 4 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, which guarantees certain rights and freedoms not provided for in the Convention and in the First Protocol thereto]. (16.09.1963). *Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny*, 2006. (32). 2373 (in Ukr.).
 24. *Mizhnarodnyy pakt pro hromadyans'ki i politychni prava* [International Covenant on Civil and Political Rights]. (16.12.1966). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (in Ukr.).
 25. *Roz'yasnennya: svoboda peresuvannya v umovakh karantynu* [Explanation: Freedom of movement in quarantine]. Retrieved from: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/all-news/pr/rozyasnennya-svoboda-peresuvannya-v-umovax-karantynu> (in Ukr.).
 26. COVID-19 and Human Rights We are all in this together: April 2020 / United Nations. Retrieved from: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/un_policy_brief_on_human_rights_and_covid_23_april_2020.pdf.
 27. *Bahato karantynnykh obmezhen' ne mayut' epidemiolohichnoho pidgruntya – Lyashko* [Many quarantine restrictions have no epidemiological basis - Lyashko]. Retrieved from: <https://tsn.ua/ukrayina/bagato-karantynnih-obmezhen-mayut-ne-mayut-epidemiologichnogo-pidgruntya-lyashko-1526280.html> (in Ukr.).
 28. Pro vnesennya zmin do Zakonu Ukrayiny "Pro zakhyst naselennya vid infektsiynykh khvorob' shchodo

- zapobihannya poshyrennyu koronavirusnoyi khvoroby (COVID-19) [On Amendments to the Law of Ukraine "On Protection of the Population from Infectious Diseases" to Prevent the Spread of Coronavirus Disease (COVID-19)]. *Zakon Ukrayiny* (13.04.2020 No 555–9). *Uryadovyy kur'yer*, (75) (in Ukr.).
29. Pro vnesennya zmin do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 11 bereznya 2020 r. No 211 [On amendments to the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 11, 2020 No 211]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny* (29.03.2020 No 241). *Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny*, (28). 1024 (in Ukr.).
 30. Deyaki pytannya zastosuvannya obmezhuval'nykh protyepidemichnykh zakhodiv, spryamovanykh na zapobihannya poshyrennyu hostroyi respiratornoyi khvoroby COVID-19, sprychynenoyi koronavirusom SARS-CoV-2 [Some issues of restrictive anti-epidemic measures aimed at preventing the spread of acute respiratory disease COVID-19 caused by coronavirus SARS-CoV-2]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny* (25.03.2020 No 245). *Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny*, (29). 1043 (in Ukr.).
 31. Protokol No 12 do Konventsiyi pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod [Protocol No. 12 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms]. (04.11.2000). *Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny*, 2006. (32). 2376 (in Ukr.).
 32. Pro tymchasove obmezhenntya peretynannya derzhavnoho kordonu, spryamovane na zapobihannya poshyrennyu na terytoriyi Ukrayiny hostroyi respiratornoyi khvoroby COVID-19, sprychynenoyi koronavirusom SARS-CoV-2 [On temporary restriction of crossing the state border, aimed at preventing the spread of acute respiratory disease COVID-19 caused by the coronavirus SARS-CoV-2 in Ukraine]. *Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny* (14.03.2020 No 287-r). *Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny*, (26). Ст. 976 (in Ukr.).
 33. Pro tymchasove zakryttya deyakykh punktiv propusku cherez derzhavnyy kordon ta punktiv kontrolyu i prypynennya v nykh pishokhidnoho spoluchennya [On temporary closure of some checkpoints across the state border and checkpoints and termination of pedestrian traffic in them]. *Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny* (13.03.2020 No 288-r). *Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny*, (26). 975 (in Ukr.).
 34. Pro tymchasove prypynennya roboty kontrol'nykh punktiv v'yizdu na tymchasovo okupovanu terytoriyu Avtonomnoyi Respubliky Krym i m. Sevastopolya ta vyizdu z neyi, spryamovane na zapobihannya poshyrennyu na terytoriyi Ukrayiny hostroyi respiratornoyi khvoroby COVID-19, sprychynenoyi koronavirusom SARS-CoV-2 [On the temporary suspension of entry and exit checkpoints in the temporarily occupied territory of the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol, aimed at preventing the spread of acute respiratory disease COVID-19 caused by the coronavirus 2 SARS-CoV in Ukraine]. *Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny* (14.03.2020 No 291-r). *Uryadovyy kur'yer*, (69) (in Ukr.).
 35. *Panika i tysnyava: ukrayintsi "zastriahly" na kordoni z Pol'shcheyu* [Panic and oppression: Ukrainians are "stuck" on the border with Poland]. Retrieved from: <https://wz.lviv.ua/news/408237-panika-i-tysniava-ukrayintsi-zastriahly-na-kordoni-z-polshcheiu> (in Ukr.).
 36. *Bez masok i ponad 10 lyudey: yak u Kyjevi ne dotrymuyut'sya pravyl bezpeky cherez korona virus* [Without masks and more than 10 people: how in Kiev safety rules because of a corona virus are not observed]. Retrieved from: <https://hromadske.ua/posts/bez-masok-i-ponad-10-lyudej-yak-u-kyjevi-ne-dotrymuyutsya-pravil-bezpeki-cherez-koronavirus> (in Ukr.).
 37. Pro zabezpechennya sanitarnoho ta epidemichnoho blahopoluchchya naseleennya [On ensuring the sanitary and epidemic well-being of the population]. *Zakon Ukrayiny* (24.02.1994 No 4004–12). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, (27). 218 (in Ukr.).
 38. Konventsiya pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms]. (04.11.1950). *Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny*, 2006. (32) (in Ukr.).
 39. *Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny shchodo zapobihannya vynyknennya i poshyrennyu hostroyi respiratornoyi khvoroby COVID-19, sprychynenoyi koronavirusom SARS-CoV-2, v ustanovakh vykonannya pokaran' ta mistyakh poperedn'oho uv'yaznennya* [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning the Prevention and Spread of Acute Respiratory Disease COVID-19 Caused by SARS-CoV-2 Coronavirus in Penitentiary Institutions and Pre-Trial Detention Facilities]. *Proekt Zakonu Ukrayiny* (27.04.2020 No 3396). Retrieved from: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=68675&pf35401=526217> (in Ukr.).
 40. *Dotrymannya prava na svobodu sovisti ta virospovidannya v umovakh karantynu* [Observance of the right to freedom of conscience and religion in quarantine]. Retrieved from: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/all-news/pr/dotrymannya-prava-na-svobodu-sov%D1%96st%D1%96-ta-v%D1%96rospov%D1%96dannya-v-umovax-karantynu> (in Ukr.).
 41. *Pro neukhyl'ne dotrymannya obmezhuval'nykh zakhodiv na period Velykodnikh svyat na terytoriyi*

Zhytomyrs'koyi mis'koyi ob"yednanoyi terytorial'noyi hromady: Rishennya Vykonavchoho komitetu Zhytomyrs'koyi mis'koyi rady vid 16.04.2020 No 473 [About strict observance of restrictive measures for the period of Easter holidays in the territory of the Zhytomyr city united territorial community: Decision of Executive committee of the Zhytomyr city council from 04/16/2020 No. 473]. Retrieved from: <http://zt-rada.gov.ua/files/upload/sitefiles/doc1587041364.pdf> (in Ukr.).

42. *V Mukachivs'kiy mis'kyy OTH vprovadzhuyut'sya suvorishi karantynni zakhody na tsi vykhidni* [Stricter quarantine measures are being implemented in Mukachevo City OTG this weekend]. Retrieved from: <https://mukachevo-rada.gov.ua/index.php/miska-vlada/mukachivska-miska-rada/item/21979-v-mukachivskii-miskyi-oth-vprovadzhuiutsia-suvorishi-karantynni-zakhody-na-tsi-vykhidni> (in Ukr.).
43. *U Dnipri rozvisyly oholoshennya na budynkakh, de zhyvut' lyudy z pidozroyu na COVID-19* [In Dnipro, advertisements were hung on houses where people with suspicion of COVID-19 live]. Retrieved from: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-covid-19/30581942.html> (in Ukr.).
44. Pro vnesennya zminy do punktu 20-5 rozdil XI "Perekhidni polozhennya" Kryminal'noho protsesual'noho kodeksu Ukrayiny shchodo osoblyvostey sudovoho kontrolyu za dotrymannyam prav, svobod ta interesiv osib u kryminal'nomu provadzhenni ta roz'hlyadu okremykh pytan' pid chas sudovoho provadzhennya na period diyi karantynu, vstanovlenoho Kabinetom Ministriv Ukrayiny z metoyu zapobihannya poshyrennyu koronavirusnoyi khvoroby (COVID-19) [On Amendments to Clause 20-5 of Section XI "Transitional Provisions" of the Criminal Procedure Code of Ukraine Concerning Peculiarities of Judicial Control over Observance of Rights, Freedoms and Interests of Persons in Criminal Proceedings and Consideration of Certain Issues During Judicial Proceedings Period of Quarantine Established by the Cabinet of Ministers in order to prevent the spread of coronavirus disease (COVID-19)]. *Zakon Ukrayiny (13.04.2020 No 558–9). Uryadovyy kur'yer, (78)* (in Ukr.).

ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАТТЮ (ARTICLE INFO)

Published in:
 Форум права: 61 pp. 6–22.

Related identifiers:
 10.5281/zenodo.3702447
http://forumprava.pp.ua/files/006-022-2020-2-FP-Zozulia_3.pdf
http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2020_2_3.pdf

License (for files):
 Creative Commons Attribution 4.0 International

Received: 04.04.2020
Revised: 11.05.2020
Accepted online: 18.05.2020
Published: 29.05.2020

Cite as:

Зозуля, О. І. (2020). Громадянські та політичні права людини в умовах запобігання поширенню COVID-19 в Україні. *Форум Права*, 61(2), 6–22. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.3702447>.

Zozulia, O. I. (2020). Hromadyans'ki ta politychni prava lyudyny v umovakh zapobihannya poshyrennyu covid-19 v Ukrayini [Civil and Political Human Rights in the Conditions of Preventing the Spread of COVID-19 in Ukraine]. *Forum Prava*, 61(2), 6–22. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.3702447>.